

OPEN BRIEF (II) aan Ds B. A. BOS

Amice Bos,

er kerk bezoekt, al, dat ook dat or verlicht en de

Velk woord? Dat rticulier een „le- ensdag wat ver- le opstanding en

lfopenbaring ge- t met dat al ge- llen niet — dan n getale niets trakel, maar niet

af van Lazarus. s glorie toen. De ng wordt de van Chris- rdoemen van de der menschen. Zij

WOORD hoorden, en de „Kabood ió gepraepareerd wam immers die hèn verhuizen? graven had zien en leven keeren, nder.

vraagt weer naar il zonder Woord nan). En in sa- konkrete be- geloovigheid. n den overlende lfonsluiting van n, gelooft, ze is zien des Heeren

K. S.

KELIJK LEVEN

an een wel over- erving, wat er ing vastzit, toch l bereid kunnen onwetenden eens gelijk gesprek in lfs met de beste

wt, is het andere: n dan met name n om prof. Schil- an in dat gebed. kwam (voordat kennis had kun- en. En dat moet ig van deze zaak

1944 heeft de sy- gen zijn er mee zich binnen het zware zonde van het vonnis: zoo r te gaan in den — weg van den le verlenging van e afzetting lieten En de naam des pen.

zijn „zonde“ nog ogen der synodo- mbtelijken dienst deerde kerk, en ding. Toen weer- ge kreten: wat r tienmaal erger synode eerst al

van dit alles nog endeel, hij dankt in dat alles. En als het ambt on- teeds onzen God, e geëschte zwijg-

ut den synodalen ende climax van rby vooraan, als

van synodalisten lder thans Gods ingen?? Hoe wil dat aan een uit

Onder „Persschouw“ Uw ving ingekomen antwoord opnemende, en daarvoor dankende, wil ik gaarne op Uw opmerkingen ingaan. Den uitgever verzocht ik, dadelijk, nadat de copie van mijn brief nummer I gezet was, U separaat een afdruk te zenden. Ook thans moge ik hem dit vragen.

U vreest, dat een nieuwe zeer ingewikkelde proble- matiek „wederom wordt aangegrepen onder de ge- daante van eenvoudigheid, en waarmee Gods kinderen andermaal worden vermoed. Waarop U doelt, weet ik niet: m.i. doet het in onze briefwisseling niet ter zake. Mij ging het hierom: inzake de scheuring en de vrijmaking moeten we de zaken weer eenvoudig zien. En ik geloof, dat U in de laatste maanden ze helpt ingewikkeld te maken. Bijvoorbeeld, door te schrijven, dat er van beide kanten gezondigd is. En mede op dien grond te pleiten voor een mondelinge samen- spreking met deputaten van wie ons uitwierpen.

Naar mijn meening maakt dit het eenvoudige „in- gewikkeld“. Dat we allemaal zondaren zijn, dat ge- looft ieder onder ons. Maar er zijn zonden, die men liefst bedekt voor de menschen: want men weet: het zijn zonden. Er zijn er ook evenwel, waarvan de be- drijvers zeggen: zonde? niet in het minst, het is Gods wil alzo te handelen.

Zóó, en niet anders staan de zaken tusschen de synodocraten en ons. Wij zeggen: zonde. Zij: de wil des Heeren. Indien nu hun meening nóg zoo is, (en hun handelingen zijn er naar), en naardien voorts onze meening in 1948 inderdaad dezelfde is als in 1944, wat is dan eenvoudiger, dan dat zij het ZEGGEN? In- dien ze niet meer zoo denken, wat is dan een- voudiger, dan wederom dit, dat ze het ZEGGEN? Dit, en niets anders heb ik bedoeld met het eenvoudig maken van de zaken van de kerk. Het geredeneer over zonde, van beide kanten, terwijl men niet zegt: dát en dát is de zonde, maakt de dingen maar ingewikkeld. Het redeneeren, nu al jaren achtereen, door dr J. Ridderbos over zijn verbondsTHEORIE, en straks weer over wat anders, maakt de dingen ingewikkeld. Want het liep in 1944, en het loopt nog in 1948, over de concrete formules van '42 en de daaraan ontleende oorzaken of redenen van schorsing, afzetting, en wat dies meer zij. Meenen de synodocraten nog, dat het tóen de wil des Heeren was, dan behoeven we geen woord meer met hen te praten. Ze hebben dan zelf gezegd: zóó mógen we met deze menschen niet op één preekstoel, in één leerkamer verzeeren. Ik wil dus (zooals U ducht) met hen heeltemaal geen „vragen“ oplossen, laat staan „alle“.

Daarom was mijn appél op U inderdaad een teruggaan tot de eenvoudigheid. U wilt praten met hen. Ik ook, als ik eerst weet, wat ze zijn en wat ze voor Gods wil houden. Zijn ze niet meer zeker dienszake, dan moeten ze het ZEGGEN. Dat ik allerlei dingen „erbij haalde“,

het ambt gestooten en verhardend zondaar publiek verzocht wordt, in gebed voor te gaan? Is het gebed dan een passe-partout, een soort gewijde galm zonder meer? Ik dacht nog steeds, dat het een eerste eisch voor het gebed was, onzen nood en ellendigheid recht en grondig te kennen (Catech. Zondag 45), en dat de ware aanbidders den Heere zullen aanroepen in geest en waarheid (Joh. 4:23). Dan mógen wij ook alleen maar bidden, of de Heere onze tegenstanders de oogen wil openen, en verslagen maken over hun zonde van kerkverwoesting in 1944 en daarna. En juist op dat punt gaan onze gebeden vierkant tegen elkaar in, is er geen sprake van samen-bidden.

Meermalen hoorde ik van synodale zijde dit arm- zalige verweer: ja maar, nu zijn we helaas twee kerk- groepen tegenover elkaar; nu is de situatie anders dan in 1944..... Ik vraag: is de Heere dan in Zijn heilig- heid en Zijn toorn sindsdien veranderd? Is Zijn wet een andere? Als wij in 1944 en daarna zoo schandelijk Zijn wet hebben overtreden, dat wij wel uit ons ambt ge- stooten moesten worden, dan móet men ons vandaag toch nog des te meer zien als onboetvaardige, ver- harde zondaren?

Hier is de eerste bezinning over de heiligheid van God en van het Hem welgevallige gebed toch heerlijk achterwege gelaten. En als de eindredacteur van „De Wachter“ dan vraagt: „Zouden we waarlijk samen niet kunnen bidden?“ (een vraag, die bijna woorde- lijk evenzoo gesteld wordt in „De Strijdende Kerk“), dan is het broodnoodig, dat wij vóór alle dingen vra- gen naar de Schriftuurlijke ethiek van het christelijk gebed. Niet voor niets heeft Samuël geweigerd met Saul publiek in gebed te gaan (1 Sam. 15). De Schrift spreekt ook van gebeden, die verhindert worden en den Heere een gruwel zijn.

Of wij dan in géén geval meer met een niet-vrijge- maakte kunnen bidden? Zeker wel — als daar maar duidelijke teekenen zijn van waarachtig berouw. Pre- ties als bij de vergeving der misdaden. Wij moeten altijd bereid zijn, onze vervolgers hun schulden te ver- geven, maar nauwkeurig volgens de Schrift: „indien het hun leed is“ (Luk. 17:3). Wie dat niet begeert, staat schuldig. Maar wie deze conditie mist, gaat aan Gods Woord voorbij. En dat zal zich geducht wreken.

L. DOEKES.

zoals U klaagt, had zijn aangegeven reden: U wilt, dat we dr Ridderbos c.s. tegemoet komen op een manier, die hij goed vindt, en geestelijk. Ik meen, dat onze synode de geestelijke wijze heeft aangegeven: U is van meening veranderd. Best. Nu heb ik U een methode aangegeven, die, dat is gebleken, dr Ridderbos zelf geestelijk geacht heeft; en daarom had ik dien omweg noodig. Maar U wilt hem niet voorstellen, dien zelfgekozen weg nog eens in te slaan, om vóór de synode op te schieten.

Zeker, we hebben met dr Ridderbos qua individu niet te maken. Maar denkt U ook niet, dat het er wel wat toe zou doen, als we eens zeker wisten, hoe na vier jaren, terwijl hij weet, wat op het spel staat, hij publiek zou spreken, als puntje bij paaltje komt? Ik geloof het wel. De meesten denken ginds in de categorie van „leiden-volgen“; waarom dan ook dr Grosheide dezen ziekelijke trek zijner omgeving on- willekeurig verried, toen hij, sprekende na de vrij- making het had niet over de kerken, die de beslissing van Grosheide niet volgen in valsche „tucht“, maar over de kerken, die de leiding van K. S. volgen. Dat volgen van een niet kritisch gecontroleerde leiding, dat is, en het is de sleutel van heel de misère, DE ellende van 1944 en vervolgens. Driehonderd jaar en langer heeft men in Nederland kunnen en mogen en moeten schrijven, dat geen synode het recht had, te fungeren als opperkerkeraad. Toen ik het schreef, heette het — in een rapport — dat ik daarmee niet onduidelijk te kennen gaf, dat ik het gezag der synode niet erkende. Zulke enormiteiten gebeuren alleen, als het heele geval slaapt. Alleen in zulk een situatie kon dr Grosheide den onzin schrijven, dien hij óver Greejdanus schreef, en tegen ds Schilder.

Ik plaats dus niet dr Ridderbos op een te hoog voetstuk, doch zie zijn mede-banners op een veel te laag voetstuk, als ik, niet theoretisch vermaan, doch factisch constateer, dat de verkenningdienst tusschen de „Kerken“ veel voordeel zou hebben van een be- richt omtrent de publiek uitgesproken meening (voor- al nu, nu synode tegen synode staat, en het antwoord van het Centraal Comité elken dag te wachten is) van dr J. Ridderbos op scherp gestelde vragen, hoe hij denkt over de rechten des Heeren, terwijl hij zijner- zijds gelijke vragen zou mogen stellen. Hij is wel de meest-intimus van den conciliehandel van 1942—1944.

En als ik nog iets versta van het begrip „de-minste- zijn“, dan is dat: dienen-willen. Dan is het „de minste zijn“ dus onmogelijk, als we het „dienen“ in den weg gaan staan of verhinderen. Amice Bos, ik spreek rechtuit: ik geloof nog steeds dat alle contact met de synodocraten, dat voorshands niet schriftelijk en zeer duidelijk en zakelijk (d.w.z. op de eigenlijke punten ingaande) is, een verandering is van het dienen van de degenen, met wie U zegt weer verenigd te willen worden. Ik geloof niet, nu weet U het, dat U op de thans voorgestane wijze de minste kunt wezen, zóó, als ik het versta. Ik geloof heel en al aan Uw verzekering, dat U de minste wezen WILT. Maar wat U van onze synode verlangt, dat is wat anders. Het laat de slapers slapen, het laat de zondaren zondigen, het helpt mee, het feit te maskeeren, dat ze ginds alle revisieverzoekers maar hebben laten praten, hoewel zeggende: vraag toch revisie, alzo onderhoudende art. 31 K.O. Wat ware een „hereeniging“, waarbij morgen weer gebeuren kan wat gister is ge- schied?

Daarom verschil ik ook van meening met U ten aan- zien van de vraag, wat heden in de pers aan ons volk te zeggen is. Er is geen tijd geweest, waarin zoo blindelings gevolgd wordt, en zoo gretig naar een narco- ticum gezocht wordt, juist ook in de kerk, en het ambt der geloovigen zoo kalmweg op non-aetief ge- zet wordt, als deze tijd. Daartegen waarschuwen, en (reeds om hun enkele „Dasein“) hinderlijke karika- turen blootleggen, is plicht Temeer, omdat in eigen kring Uzelf en enkelen om U heen bewijs gaan le- veren, hoe noodig het is, telkens weer naar de essen- tiele punten het gesprek te wenden. U zegt: de men- schen weten het wel. Als U bedoelt: ze kónden het al lang weten, dan zeg ik: Ja. Maar, houd mij dat ten goede, als U af en toe de synodocratische rede- neering overneemt op bepaalde punten, b.v. inzake de kwestie van ons al of niet uitgesloten zijn uit het rijk der hemelen, en als ook U dan zegt: ze hebben 't niet gedaan (wat met de feiten strijdt), en dan afgaat op het niet-voltooid-zijn van den tucht-handel, terwijl U het móest hebben over den tekst der beschul- digingen, gezien tegen het licht der daarna volgende feiten, wel, dan zucht ik: dat is nu al ettelijke malen met de stukken aangetoond, ook met medewerking der broeders Schelhaas en Bos, die beiden hebben ge- stend vóór de resoluties van Groningen, en zie, nog moet het herhaald worden, ook tegen hen. En ik weet, dat die paar letwat hysterische lieden, die aan gindsche zijde tegen U klagen, dat ze onder de (niet-opgedrongen!) lectuur ach zoo „vermoed“ worden, het niet worden door dat ze via onze pers de káns krijgen hun leiders te controleren, maar om- dat ze niet willen aanvaarden hun verantwoordelijk- heid en toch niet met rust gelaten worden.

Geloof U in ernst, dat er een verschil in methode tusschen U en mij is ten aanzien van de menschen? Als we gaan praten met de deputaten-Ridderbos —

dat wilt U immers — zonder schriftelijk vast te leggen, wat mede in den naam van diezelfde men- schen wordt geproclameerd, Gods eisch te zijn, dan blijven ze zoo. Uw methode — praten — of de mijne — eerst schrijven — interesseert hen geen zier. De GE- VOLGEN van '44 interesseeren hen alleen maar, hoofd- zakelijk om politieke krachtsmeting en om de overigens toch wel gesubsidieerde V.U. En voorts interesseert hen het „figuur“ van hun leiders.

Maar als het gelukt was, de heele business van '44 te beperken tot een stuk of wat, wel, ze zouden zich geen oogenblik bekreunen om het RECHT des Heeren. Maar nu iets over mijn voorslag aan U.

1. U hebt de besluiten van Groningen niet bij de hand gehad. Mag ik U herinneren, dat ook ds B. A. Bos in een Getuigenis aan alle gereformeerde belijders in Nederland geschreven heeft:

„Dát is wel het ergste, men durft het aan, te verzekeren, dat met schorsing en afzetting „op grond“ van artikel 79—80 der Kerkenordening, ons geenerlei vonnis getroffen heeft aangaande onzen staat voor God“?

En ook:

„Dat met deze laatste bewering de waarachtige een-woording van wie thans uiteengeslagen zijn steeds verder uit het gezicht komt“?

Alsmede:

„Een kerk, die openlijk deze artikelen der K.O. op ons toepasselijk verklaart, en ook metterdaad toe- past, en daarna zich gedraagt, als hield dit von- nis over handelingen, die wij volhielden, gee- nerlei oordeel over onze afsnijdenswaardigheid, en dus over onzen staat voor God, in, zulk een kerk maakt de breuk nog erger dan ze reeds was“.

Ondertekenaar: mede ds B. A. Bos. Thans door synodocraten aangezien als vreemd aan deze logica.

Ik voor mij echter wilde U aan deze woorden houden, broeder. Ik geloof, dat ze precies zeggen, dat en we- halve U bij Uw huidige methode van leiding geven, niet in staat zult zijn, de minste te wezen. Uw volgen — tot op zekere hoogte — der synodocratische problemstelling maakt de scheur erger. Want het gelieg der synodocraten over ons hoofd heen, dát jaagt mij tenslotte overal van hen vandaan (ethisch con- flict). Ik aanvaard temeer daarom Uw inzicht om- trent het urgentieprogramma der pers voor een ver- leugende kerk niet.

2. U meent, dat in de uitdrukking: „voorshands alleen schriftelijk“, het woord „alleen“ van mij is, mijn persoonlijke visie. Op bl. 75, Acta Groningen, c. 2e, kunt U evenwel zien, dat door de synode besloten is, „dat de gedachtenwisseling voorshands ALLEEN schriftelijk geschiede, en door beide partijen gepubli- ceerd..... worde“.

U meent, dat „voorshands“ den klemtoon hebben moet. En dat er ruimte gelaten is voor een nieuw besluit om OOK mondeling te handelen met de depu- taten-Ridderbos. U vergist zich. Dat is het oude besluit (wij waren in Groningen schappelijk genoeg, mits meteen zakelijk!). Besloten is, „van de even- tueel te voeren correspondentie den VOLLEDIGEN tekst en van de DAARNA eventueel volgende mon- delinge besprekingen een door alle participanten on- dertekend résumé toe te zenden aan de kerkeraden, en dit terstond na verschijning“. Derhalve heeft „voors- hands alleen“ een duidelijken klemtoon; die heele com- muniqué-methode, die zonder duidelijke situatie- teekening maar steriel is, is dan ook van zulke voor- afgaande situatietekening afhan- kelijk gesteld. En dááran willen de deputaten- Ridderbos nu ontkomen. Waarom, indien zij hun kerken willen bewaren tegen gevaren? Waarom, in- dien zij kerkelijk God vreezen? Waarom, indien zij geen slapers doch wakers willen hebben om hen te be- geleiden op den weg? Waarom, indien hun wijzen met den vinger naar een bepaald persoon: „die moet hardop bidden met Ridderbos, nu dadelijk al“, ernst is? Waarom, als ze eerst rapporten konden drukken bij de duizenden, toen het op uitwerpen aan- kwam?

3. U meent, dat rechte exegese van den term „de minste willen zijn“ inhoudt: nu de anderen niet schriftelijk verkiezen, dan maar een anderen weg inslaan, „levend uit het gebed“. Maar dáár zit de zaak op vast; op dat gebed! U zult, ds Bos, eerst moeten ontzenuwen het mede door U (Acta bl. 190) onder- teekende en aan alle gereformeerde belijders voorge- houden argument, dat onze synode van Groningen haar besluit (voorshands alleen schriftelijk) „geno- men heeft alleen om 's Heeren wille“. M.a.w.: ziende in het gebed. U zult moeten ontzenuwen het betoog, van enkele bladzijden, waarin de synode, constateerende en overwegende, komt tot de conclusie, dat inwilliging van het verzoek der deputaten-Ridderbos (zoo als het daar lag) „van Godswege ons verboden wordt als zondig, schadelijk, gevaarlijk en zinloos“. Me dunkt, ds Bos, U spreekt die synode van Groningen thans tegen. Dat kan ik best van U hebben, zooals U het misschien van anderen kunt verdragen. Maar voordat ik U volg, wil ik toch eerst de Groningse argumenten hooren ontzenuwen, die ik juist acht, en, om U de waarheid te zeggen: nuchterder dan wat U heden schrijft.

4. Maar nu kom ik tot wat me verbaast, U zegt:

„Mogelijk is er reden voor ons — desnoods met doorbreking van alle officiële deputaties — particuliere te doen krachtens het ambt der geloovigen, wat officieel krachtens deputatie van de Kerken thans niet kan”.

Kijk, dat is nu juist wat ik U voorsloeg, maar wat U dan meteen afwijst. Tout court. Moet ik hieruit concludeeren, dat U den eisch van zakeeljkheid vóór alles prijsgeeft? Ik kan dat niet van U gelooven. Maar dan versta ik U niet.

U wilt niet partieulier doen of helpen doen wat ik U voorsloeg, want: U wilt geen postbode zijn. Best, ik wou 't U ook niet maken. Ik wilde U, die vrij plotseling ingaat tegen uw eigen woorden van '46 de eere van een „bemiddelaar” geven. U hebt nog al eens de aandacht getrokken, de laatste weken, door te gaan staan naast menschen, die Uw broeders heel erg onchristelijk bejegend hebben en zeiden, dat de Heere het zoo wilde, dat het christelijk was. Men zegt, dat U een „methode” hebt, en een „groep” vertegenwoordigt, en ik weet, dat o.a. dr Ridderbos, ook schriftelijk, tracht, Uw methode te promoveeren tegenover die van hen, die zich houden aan de besluiten van Groningen, ondertekend en verzonden door ds B. A. Bos. Ik weet ook, dat er enkelen zijn, die onze nieuwe synode willen bezoeken, en vermoed, dat ik hun namen wel weet. Welnu, ik wilde in mijn brief U de kans geven, te bewijzen, dat U die synodocraten „beter” kent dan ik. Dat U terecht over hun christelijken wil om werkelijk één te zijn optimistischer denkt dan ik. Ik wilde U en dien bezoekers der synode van straks de kans geven: ter synode te compareeren met iets in de hand. Ik wilde U doen gaan langs den weg van 't vriendelijke woord en de zachte oogen en het glimlachende aangezicht, waarvan U ook in dezen heil verwacht. Ik wilde U en dengenen, die U niet aan het woord doen komen de kans geven te bewijzen, dat dr Ridderbos' gebedsgemeenschap in tegenstelling met mijn duistere vermoedens, de eenheid wil met behoud van zakelijkheid, eerlijkheid en spoed. Dat ze meer wil, dan de vrijmaking tegenhouden. En nu ik U de kans gaf, nu zegt U: neen, ik ben geen postbode? Ik gaf U de kans door de officiële deputatie heen te breken, en het ambt der geloovigen Ridderbos en Schilder beiden te laten bedienen, en hen daartoe te bewegen in 's Heeren Naam, en U zegt: geen post-

bode? Maar „heraut” klinkt anders dan „postbode”.

5. Ja, maar, zegt U: Ridderbos MAG dat niet. Van zijn synode niet! Ik sta verbaasd te vragen: waar lees ik dat? Het staat nergens te lezen. Hij mag met iedereen spreken over wat hij ziet als het recht des Heeren, zooals dat z.l. ter bediening toebetrouwd is aan de gereformeerde kerken, gelijk hij ze kent. Dat zijn deputaten niet hadden mogen ingaan op onze voorslag, zelfs dat geloof ik niet (gezien het pers-verslag van Eindhoven). Maar dat zij zoo. Als partieulier mag hij bloot theoretisch, met iedereen corresponderen. Net zooals U als partieulier thans schrijft over wat onze synode zou moeten doen.

Trouwens, ik versta U weer niet, U wilt desnoods alle deputaatschappen doorbreken en met partieulieren spreken? Dit mogen dus alle synodocraten zijn behalve de personen der deputaten? Geloof U heusch, dat hun resultaten niet door de handen van dr J. Ridderbos zullen gaan?

6. Maar U wilt dr Ridderbos niet in verzoeking brengen. Afgezien van wat anders gezegd is, vergunne U mij de opmerking, dat U daarin geen parallel met mij behoeft te trekken. Ik heb destijds gewelgd besloten handelingen van dr Ridderbos (in een „besloten brief”) te doen kruisen zijn publieke. Maar ik vroeg U immers, niet een besloten, doch een publieke correspondentie te helpen openen?

7. Tenslotte: juist om U niet in de dwangpositie te brengen, die zou verkregen kunnen worden door naar één persoon te wijzen, noemde ik ook andere namen. Van enkele niet-deputaten. Van afgetreden synodepræsides. Van den Heer Schouten, die ook de eenheid zoekt. Van den heer Wilschut, die ze met U zei te beleven. Voor mijn part moogt U alnog vragen, wie U wilt. Het is niemand „verboden”, maar zeker niet den niet-deputaten. Zoek nog eens naar één geloovige, die eens duidelijk wil zeggen, wat z.l. Gods recht is, te bedienen in 1948, ten aanzien van het gebeurde in 1944 e.v. Hij kan ook mij vragen stellen. En zoo niemand te vinden is, zeg dan met mij: dat zulke ontwijking van de concrete vragen, die de eenheid raken, de eenheid verhindert.

8. Want, U bidt dagelijks om de eenheid? Ik bid er ook om. Maar ook om de ware scheiding. En wil ik dus weten, met wie ik eenheid zoeken mag, dan moet ik weten wat ze zijn en belijden.

9. Wat ik voorts niet versta in Uw brief blijve liggen tot U zich nader hebt verklaard.

Inmiddels met hartelijken groot, als steeds

uw broeder

K. SCHILDER.

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven VI

POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Behalve de duidelijk omschreven bevoegdheden van den Ondernemingsraad, die wij om niet al te uitvoerig te worden niet in onderdeelen verder zullen behandelen, spreekt lid 4 van artikel 4 nog van de bevoegdheid van den Economischen Raad in dezen. De Economische Raad is de top-instantie van de eveneens in een Wetsontwerp voorgestelde Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Op voorstel nu van de bedrijfscommissie, waaronder te verstaan is een boven de bedrijven staande bedrijfstak-instantie, die eveneens volgens het Wetsontwerp op de Ondernemingsraden zal dienen te worden gevormd en dan wel door den Economischen Raad, die deze bedrijfscommissies instelt, kan deze Economische Raad, zijnde dus een instantie buiten de onderneming, aan den Ondernemingsraad al dan niet onvoorwaardelijk, dus ook onvoorwaardelijk, andere dan de reeds genoemde bevoegdheden verleenens volgens dit lid 4 van artikel 4. Bovendien kan deze Economische Raad volgens lid 3 nadere regelen stellen omtrent de reeds verleende bevoegdheden. Die Economische Raad is dus wel een machtig lichaam, dat samen met die bedrijfscommissie invloed doet gelden op de verhoudingen binnen de onderneming. Bij dat alles staat er dan steeds nog die nominale erkenning van de zelfstandige functie van den ondernemer. Men moet het als ondernemer intusschen maar afwachten, wat er volgens het oordeel van bedrijfscommissie en Economischen Raad ten slotte nog zal overblijven als reële waarde van die zelfstandigheid van den ondernemer in dezen.

Uit het voorgaande zal het duidelijk zijn geworden, dat zowel Ondernemingsraad als bedrijfscommissie en Economische Raad maar niet als adviseerende colleges zijn te beschouwen, maar als dirigeerende. Zij treden voor een deel in de bevoegdheden van den ondernemer en beperken deze. Al dat nieuwe, dat voor het overgrote deel nog opgericht zal dienen te worden, zal dan de verbetering moeten brengen, die vernieuwing in het bedrijfsleven en de productie moeten stimuleren.

Wat de positie van den ondernemer bij dit alles betreft denken wij aan de caricatuur, die onlangs van dit alles gegeven werd in de Saturday Evening Post. Daar ziet men zulk een Ondernemingsraad in vergadering bijeen. De zes leden van den Raad zijn druk in onderlinge discussie gewikkeld en hebben alleen aandacht voor elkaar. Als hopelooze eenling staat aan

het hoofd van de tafel de ondernemer, de handen aarzelend omhoog geheven als om de aandacht te trekken van deze rond de tafel gezeten heeren. Met de blik in de ruimte, merkt hij op: Heeren, zou ik ook nog eens iets in 't midden mogen brengen? De stakkerd! Wanneer men nagaat dat de Wet voorstelt, dat bij een onderneming met 100 personeelsleden vijf leden zullen worden afgevaardigd in den Ondernemingsraad en dan daarbij overweegt, dat deze afvaardiging uit verschillende afdelingen, b.v. van fabriek, kantoor, technische- en verkoopafdelingen zal dienen te geschieden, dan is m.i. de vraag gewettigd of daarmee nu gezegd kan worden, dat de arbeider of de werknemer inderdaad medezeggenschap heeft verkregen. Dat deze 5 heeren het krijgen is duidelijk, maar geldt dit voor het geheel? Wij voor ons vreezen, dat straks, wanneer dit Ontwerp van Wet eens wet zou zijn geworden, de ontwikkeling der dingen bij het ingrijpen op bestaande gezagsverhoudingen in de ondernemingen, door de feiten gedwongen eens tot dezelfde erkenning zal brengen, die onlangs de voorzitter van de Britische Arbeiderspartij, de heer Shinwell, deemoedig aflegde t.a.v. de nationalisatie der mijnindustrie: „De nationalisatie van de mijnindustrie stond af vijftig jaar op het program der Arbeiderspartij. Wij dachten, dat wij er alles van wisten, maar het is een feit, dat dit niet het geval was”.

Crisis van het gezag, schreven wij boven dit artikel. Naar wij meenen terecht. Want allereerst constateerden wij verschil van opvatting en voorstelling, zoowel wat de zaak zelf betreft als wat de organen en instanties van die medezeggenschap aangaat. Zoowel het Voorontwerp van Wet als het Wetsontwerp geeft een weinig concrete omschrijving van de grenzen voor het gezag bij den gezagsdrager of de gezagsdragers in de onderneming, wil zelfs aan instanties, die de een nog verder dan de ander van de onderneming afstaan bevoegdheid verleenens om te bepalen welke extra bevoegdheden aan de afzonderlijke ondernemingsraden kunnen worden toegekend. Allerwegen gezagsverschuiving en dat zonder dat de rechtsgrond daarvoor voldoende is aangetoond.

Men moge nu zooals de heer A. Borst, Algemeen Voorzitter van het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers in Nederland, in zijn radio-causerie van 18 Juni j.l. volgens het verslag daarvan in „de Werkgever” van 1 Juli j.l. van oordeel zijn, dat dit woord „mede-

zeggenschap” verschrikkelijk leelijk is, omdat er zoets in zit van den Streber, het elleboogmannetje, dat een ander van zijn plaats drukt, de voornaamste vraag voor ons is: is de zaak der medezeggenschap juist en dan pas is het juiste woord voor de juiste zaak gekozen. En wat die zaak zelf betreft, vermeldt ook de heer Borst niet veel meer dan dat het daarbij „gaat veelmeer om een mede-beslissingsrecht ten opzichte van die zaken en die aangelegenheden, waarover en waarin ook de groep arbeiders medeverantwoordelijkheid wil en volgens velen ook kan aanvaarden”. Aan het einde van zulk een zin weet men nog net zooveel als aan het begin.

Juist die nauwkeurige bepaling van den term medezeggenschap zou aan den dag brengen, dat de een daaronder geheel iets anders verstaat dan de ander. Van Prof. Dr. de Gaay Fortman kan men b.v. in zijn „De arbeider in de nieuwe samenleving” (pag. 73/74) te dien aanzien tenminste nog lezen: „Het is een levensvoorwaarde voor de onderneming, dat in haar gezag wordt uitgeoefend en dat de noodige beslissingen snel en met doortastendheid worden genomen. Dat is onmogelijk wanneer de arbeider of een vertegenwoordiging hunnerzijds in eenigerlei vorm een medebeslissingsrecht krijgen. De economische medezeggenschap in de onderneming moet dus bestaan in een recht op de hoogte gesteld te worden van den gang van zaken in commercieel opzicht en een recht om te dien aanzien adviezen te geven”. Hier betekent medezeggenschap niet veel meer dan mede-overleg, ook al wordt dit niet betoogd vanuit principieel gezags-standpunt, want dan wil ook deze schrijver blijken zijn eerder geciteerde woorden niet weten van een verschillend gezagsniveau voor wat hij noemt kapitaal en arbeid, of wat men ook zou kunnen noemen ondernemer en personeel. Hij bepleit deze medezeggenschap als mede-overleg uitsluitend vanuit praktisch utilistisch standpunt en dat kan ons niet bevredigen. Maar geheel anders staat het b.v. met deze zaak bij het N.V.V. Daar wil men blijken het Rapport van de Commissie Ondernemingsraden van dit Verbond wel degelijk deze medezeggenschap verstaan zien als mede-g e z a g. Men wil, dat over zaken als van uitbreiding en inkrimping der onderneming, verplaatsing, sluiting, fusie en verkoop, het gaan produceeren van nieuwe producten, het invoeren van nieuwe productiemethoden e.d., de ondernemingsraad een mede-beslissingsrecht verkrijgt.

Het C. N. V., dat op 5 Mei j.l. over deze zaak der medezeggenschap een request richtte tot de Ministers van Sociale en van Economische Zaken bracht daarin als wensch ook naar voren, dat de ondernemer, voordat hij zijn balans met winst- en verliesrekening jaarlijks zou gaan vaststellen, deze vooraf in den ondernemingsraad ter discussie zou moeten voorleggen. Wij zien hier een duidelijke overschrijding van de bevoegdheden van hen, die onder den ondernemer werken. De ondernemer heeft de roeping, maar ook het recht en de bevoegdheid de resultaten van den arbeid in de onderneming zoo te fixeren, dat daarbij zoowel het bestaan der onderneming in de toekomst als de directe belangen in de eerste plaats van hen, die met of zonder hem eigenaren zijn van het goed en voorts van allen, wier positie bij deze onderneming is betrokken, zoowel binnen als buiten de onderneming, op de beste en meest verantwoorde wijze tot hun recht komen.

Wij brengen dit alles naar voren om duidelijk te maken, welke verschillende, ten deele geheel tegenovergestelde ideeën ten aanzien van de zaak der medezeggenschap in de onderneming leven bij de voorstanders van deze zaak.

In een dergelijke situatie nu verschijnt dit Wetsontwerp. Zonder vast kompas en zonder duidelijk uitgezet bestek zeilen wij het onbekende tegemoet, zoowel met de ondernemingen zelf als met de grootere economische verbanden, die gevormd zullen worden, als deze wetsvoorstellen worden aangenomen. Iedere onderneming, waarin 25 personen werkzaam zijn, zooals de Voorstellers van het Wetsontwerp zelf erkennen, een totaal willekeurig getal, zal dan met deze zaak als verplichte instelling te maken krijgen. De organen van overleg in de onderneming, hier en daar bestaande en normaal groeiende, zullen dienen te worden aangevuld of vervangen door deze organen van gezag. Van deze onnatuurlijke bevordering van de zaak der economische medezeggenschap als economisch overleg in de onderneming, kan niet veel goeds verwacht worden. De tijd zal het leeren.

P. GROEN.

Baekbespreking

Dr C. J. Goslinga, De Boeken van Samuel, eerste deel, Kampen, J. H. Kok N.V. 1948.

Een deel (356 bl.) van de Korte Verklaaring. Welkom dus voor wie de reeks wil bezitten. Dit deel loopt tot het einde van Saul. De auteur stelt zich overal te weer tegen de critici, doet dit vaak verdienstelijk, doch zijn betoog — ook als het b.v. Noordt's meening inzake 1 Sam. 26:17, inaugurele oratie, afwijst — wordt m.i. gedrukt door niet scherpe dogmatische constructie, welke zijn contra-betoog niet steeds overtuigt. Zoo is het m.i. ook inzake „Endor”. De goede zijden van zijn werk liggen, als ik het wel zie, hoofdzakelijk op archaeologisch gebied. In de reeks een waardevolle bijdrage, voorzichtig en duidelijk.

K. S.